

Aanleiding

Startkwalificatie

De overheid streeft ernaar dat burgers zich in de toekomst flexibeler kunnen aanpassen aan **een veranderende arbeidsmarkt**. Alle talenten moeten worden benut en zoveel mogelijk jongeren moeten een startkwalificatie behalen. Dit betekent dat iemand minimaal een mbo-2 of havo/vwo diploma heeft behaald. De ambitie is dat in 2021 maximaal 20.000 nieuwe jongeren zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten. Daarnaast wordt sinds 2014 extra aandacht gevraagd voor **kwetsbare groepen in het onderwijs**.

Deze publicatie biedt een overzicht van het opleidingsniveau van Friese jongeren. De cijfers geven inzicht in het onderwijsniveau dat de Friese jongeren volgen en hoe zij hun opleiding afsluiten. Is het onderwijsniveau van in Fryslân wonende jongeren vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde?

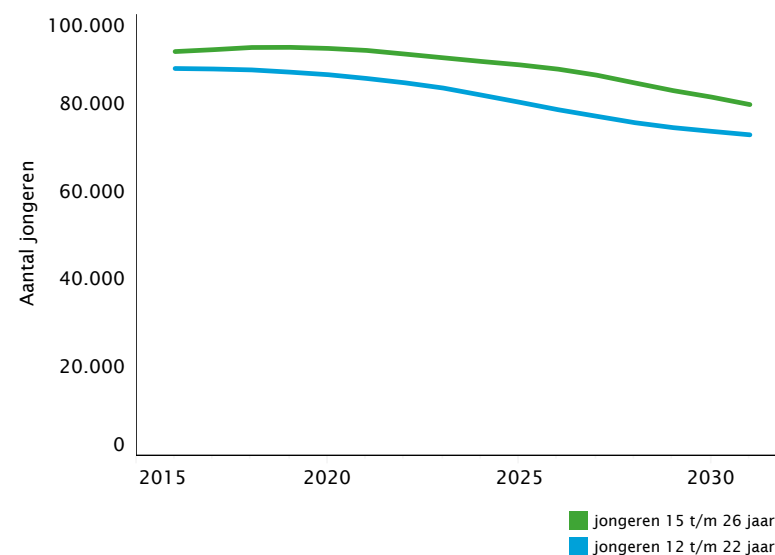
Dit is de derde uitgave in de reeks 'Staat van de Friese jongeren', en maakt tevens onderdeel uit van de Friese onderwijsmonitor. Met de onderwijsmonitor wil het Fries Sociaal Planbureau (FSP) de schoolcarrières van de Friese jongeren in beeld brengen. Eerder dit jaar bracht het FSP al gegevens naar buiten over **schooladvies**, en **thuiszitters**. Naast basisgegevens over de onderwijsniveaus, en schoolverlaters doet het FSP in 2017 ook onderzoek naar de relatie tussen onderwijsniveaus en kansen op de arbeidsmarkt.

Aantal jongeren in onderwijs neemt af

De verwachting is dat het aantal jongeren in Fryslân in de leeftijdsgroepen van het voortgezet onderwijs (12 tot en met 22 jaar) en beroepsonderwijs (15 tot en met 26 jaar) de komende vijftien jaar gaat dalen. Het aantal 12 tot en met 22-jarigen daalt reeds, waarbij een verdere daling wordt verwacht van ruim 90.000 jongeren in 2016 tot minder dan 80.000 jongeren in 2031. Het aantal 15 tot en met 26-jarigen stijgt naar verwachting de eerstkomende jaren tot 2019 licht, waarna ook voor deze leeftijdsgroep de daling inzet van ruim 90.000 jongeren in 2019 tot ruim 70.000 in 2031.

Aantal jongeren in Fryslân, prognose tot 2031

Bron: provincie Fryslân, bewerking FSP

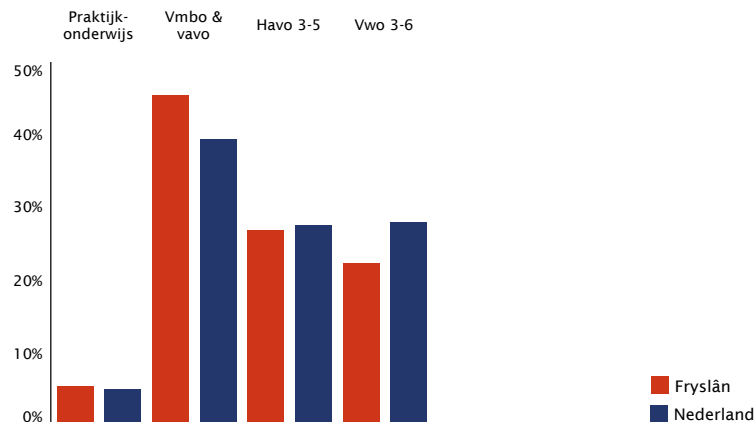

Een nieuwe ontwikkeling in het wetenschappelijk-onderwijsaanbod is de oprichting van een universitaire faculteit in Leeuwarden, de 'University Campus Fryslân'.

Fryslân heeft relatief veel vmbo-leerlingen

In het schooljaar 2015/2016 volgden 40.255 in Fryslân wonende jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 22 jaar een vorm van voortgezet onderwijs. Van deze jongeren hebben 23.291, na de brugjaren, een onderwijsniveau gekozen. Het grootste aandeel van deze leerlingen, in zowel Fryslân (45%) als Nederland (39%), volgde vmbo opleiding. In Fryslân lag het aandeel vmbo-leerlingen zes procentpunten hoger dan landelijk. Het aandeel vwo-leerlingen (22%) lag in Fryslân zes procentpunten lager dan gemiddeld in Nederland (28%). De afgelopen vijf jaar is het aandeel vwo-leerlingen in zowel Nederland (-1 procentpunt) als Fryslân (-2 procentpunt) licht gedaald. Het aandeel vmbo-ers in Fryslân is in deze periode licht gestegen (+2 procentpunt), landelijk bleef het aandeel vmbo-ers gelijk. Het aantal leerlingen dat een vorm van voortgezet speciaal onderwijs (vso) volgde is niet te bepalen.

Deelname voortgezet onderwijs 12 t/m 22 jarigen, Fryslân en Nederland, 2015/2016*

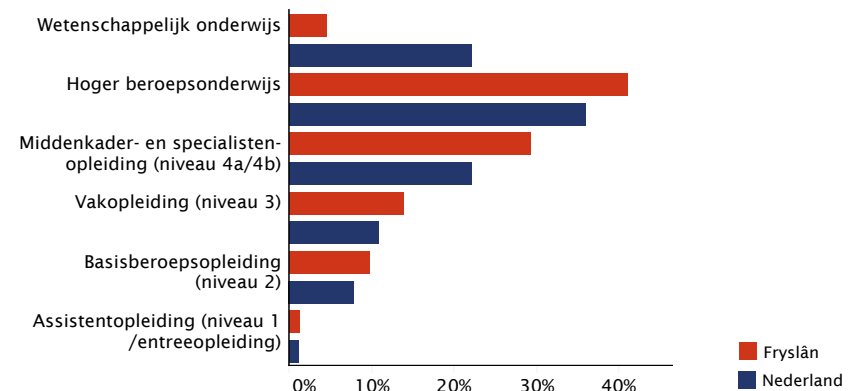

Bron: CBS, bewerking FSP; *voorlopige cijfers

Weinig wetenschappelijk onderwijs

In het studiejaar 2015/2016 volgden 39.264 jongeren uit Fryslân, in de leeftijd 15 tot en met 26 jaar, mbo, hbo of wetenschappelijk onderwijs. In zowel Nederland (42%) als Fryslân (54%) volgde het grootste aandeel van deze jongeren een mbo opleiding. Het aandeel mbo- en hbo-ers lag in Fryslân hoger dan in Nederland, respectievelijk twaalf procentpunten en zes procentpunten. Daarentegen is in Fryslân het aandeel universitaire studenten zeventien procentpunten lager dan landelijk; in de provincie wordt weinig wetenschappelijk onderwijs aangeboden. De afgelopen vijf jaar is in Fryslân het aandeel mbo-ers in de middenkader- en specialistenopleidingen (niveau 4) met drie procentpunten toegenomen. Het aandeel jongeren in de vakopleiding (niveau 3) en de basisberoepsopleiding (niveau 2) daalde licht. Het aandeel deelnemers in een entreeopleiding (niveau 1) en in het wetenschappelijk onderwijs is de afgelopen vijf jaar vrijwel gelijk gebleven.

Deelname mbo, hbo en wetenschappelijk onderwijs, 15 t/m 26-jarigen, Fryslân en Nederland, 2015/2016*

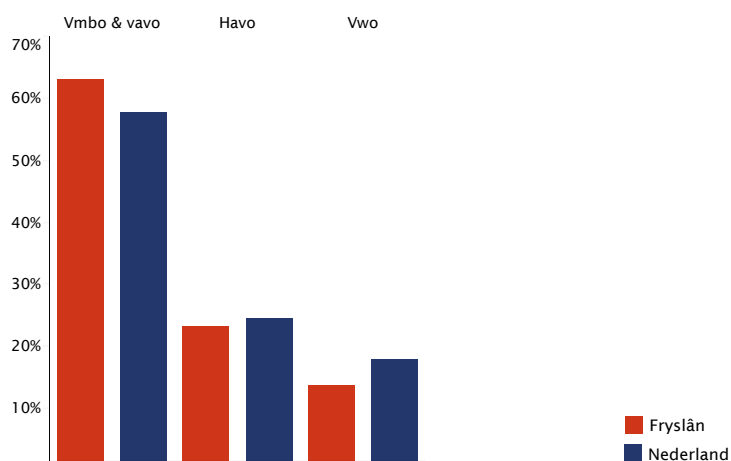
Bron: CBS, bewerking FSP; *voorlopige cijfers

Minder havo- en vwo-diploma's

In het schooljaar 2014/2015 hebben 7481 jongeren uit Fryslân van 12 tot en met 22 jaar een diploma in het voortgezet onderwijs behaald. In totaal haalden 2832 jongeren (37%) een havo- of vwo-diploma. In Fryslân lag het aandeel jongeren dat een diploma in het vmbo (inclusief vavo) behaalde vijf procentpunten hoger dan in Nederland. Het aandeel jongeren dat een havo (23%) of vwo (14%) diploma behaalde was in Fryslân lager, namelijk één procentpunt voor het havo en vier procentpunten voor het vwo. Het aandeel havo- en vwo-diploma's is de afgelopen vijf jaar, zowel in Fryslân als in Nederland, vrijwel gelijk gebleven.

Diploma's voortgezet onderwijs 12 tot en met 22 jarigen, Fryslân en Nederland, 2014/2015*

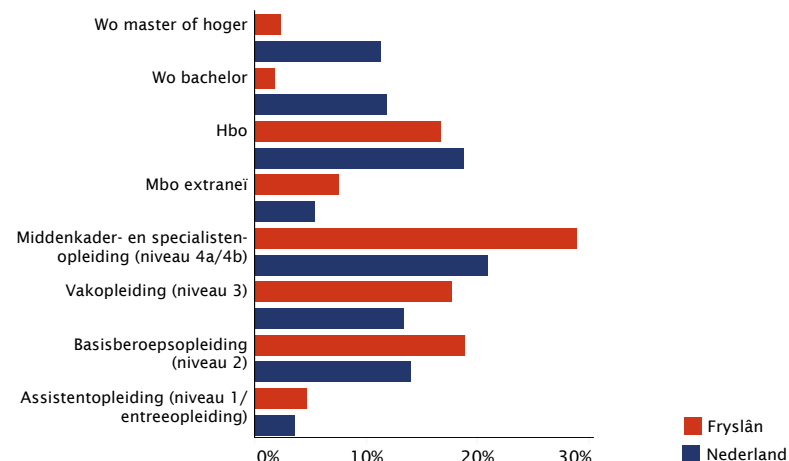

Bron: CBS, bewerking FSP; *voorlopige cijfers

Meer mbo-diploma's

In het studiejaar 2014/2015 hebben 22.191 jongeren uit Fryslân van 15 tot en met 26 jaar een diploma behaald in het mbo (78%), hbo (17%) of wetenschappelijk onderwijs (4%). In Fryslân lag het aandeel van deze jongeren dat een mbo-diploma behaalde 21 procentpunt hoger dan landelijk. Het aandeel hbo, wetenschappelijk bachelor en master onderwijs of hoger lag in Fryslân lager dan in Nederland. Namelijk twee procentpunten voor hbo, elf procentpunt voor wetenschappelijk onderwijs bachelor en 9 procentpunten voor wetenschappelijk onderwijs master of hoger. Hbo-master en hbo-associate degree (ad) zijn vanwege de zeer kleine aantallen in de figuur niet weergegeven. Mbo-extranei zijn mbo-studenten die alleen zijn ingeschreven voor examens en geen onderwijs volgen. De afgelopen vijf jaar is het aandeel mbo-gediplomeerden in Nederland gedaald met twee procentpunten. In Fryslân steeg het aandeel mbo-gediplomeerden in deze periode met vier procentpunten.

Diploma's mbo, hbo en wetenschappelijk onderwijs 15 tot en met 26 jarigen, Fryslân en Nederland, 2014/2015*

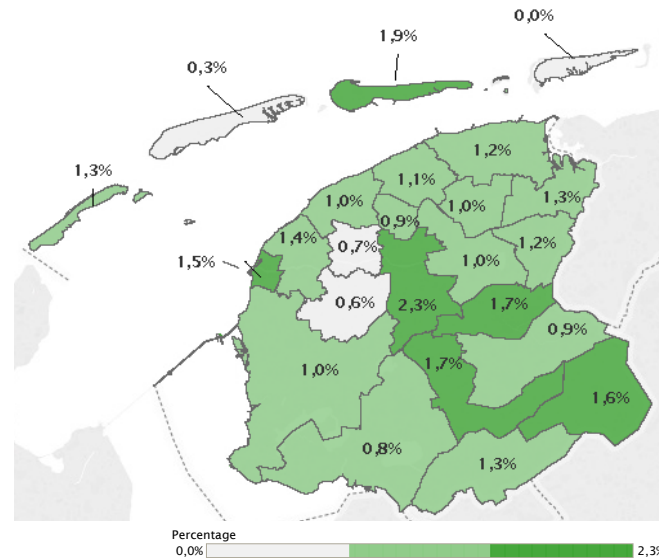

Bron: CBS, bewerking FSP; *voorlopige cijfers

Minder voortijdig schoolverlaters (vsv) dan landelijk

Jongeren die zonder een startkwalificatie de school verlaten worden voortijdig schoolverlaters genoemd. Deze jongeren worden door de regionale meld- en coördinatiefunctie (RMC) gestimuleerd en ondersteund om alsnog een startkwalificatie te halen. In de periode 2014–2016 is het percentage nieuwe voortijdig schoolverlaters landelijk met 0,2 procentpunt gedaald van 1,9 procent naar 1,7%. In de drie Friese RMC regio's ligt het gemiddelde aandeel nieuwe voortijdig schoolverlaters in 2016 lager. In de regio Friesland-Noord gaat het om 1,6% (335) van de onderwijsdeelnemers, in Friesland-Oost om 1,4% (310) en in Zuidwest Friesland om 0,9% (125). De regio Zuidwest Friesland heeft landelijk het laagste percentage nieuwe voortijdig schoolverlaters. Alleen in de gemeenten Ameland (1,9%) en Leeuwarden (2,3%) ligt het percentage nieuwe voortijdig schoolverlaters hoger dan het landelijk gemiddelde. Er zijn verschillende redenen waarom jongeren voortijdig het onderwijs verlaten. De grootste groep heeft psychische problemen zoals aandoeningen in het autistisch spectrum, angsten en depressie. De meeste van deze jongeren hebben begeleiding nodig richting de juiste vorm van zorg. Andere redenen zijn bijvoorbeeld: willen omschakelen naar een beter passende opleiding, willen werken, verslavingsproblematiek, of het te hoog gekozen opleidingsniveau.

Percentage voortijdig schoolverlaters, schooljaar 2015/2016*

Bron: *Onderwijs in cijfers 2017*, bewerking FSP
*voortlopige cijfers

Kortom

Er wordt in Fryslân een daling van het aantal jongeren verwacht. Deze daling kan lokaal gevolgen hebben voor het in standhouden van voortgezet onderwijs scholen en daarmee met de spreiding en breedte van het onderwijsaanbod. Het aandeel universitaire studenten in de provincie is lager dan landelijk. Dit is geen verrassing, gezien het zeer beperkte aanbod van wetenschappelijk onderwijs in Fryslân. Veel studenten verhuizen naar buiten de provincie voor hun wetenschappelijke opleiding; deze jongeren worden niet meegeteld in deze cijfers. Echter het aandeel vmbo-ers in Fryslân is ook hoger dan landelijk. Deze voorkeur voor vmbo lijkt niet voort te komen uit een beperking in aanbod van hoger voortgezet onderwijs. Het gemiddelde onderwijsniveau van jongeren in Fryslân is daarmee lager dan dat van jongeren in Nederland.

Het aantal voortijdig schoolverlaters is in Fryslân lager dan landelijk. Voortijdig schoolverlaters hebben nog geen startkwalificatie behaald. Een startkwalificatie mbo-basisberoepsopleiding (niveau 2) zou voldoende moeten zijn om werk te vinden. Of dat daadwerkelijk zo is kan op basis van deze gegevens niet gezegd worden. Dit jaar onderzoekt het FSP de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt in Fryslân.

Colofon

In de **Databank** van het Fries Sociaal Planbureau zijn meer cijfers te vinden over onderwijs.

Bronnen

- CBS (2017). Statline, **Onderwijsstatistieken**
- EZ en OCW (2014). Kabinetsreactie 'Naar een lerende Economie'.
- Onderwijs in cijfers (2017). **Kengetallen voortijdig schoolverlaters**
- Rijksoverheid (2017). **Voortijdig schoolverlaten**
- Provincie Fryslân (2017). **Prognose Bevolking en Huishoudens Fryslân (2016–2040)**

Auteurs

Sjaak Moerman
Bianca Bijlsma

Contact

Bianca Bijlsma
bbijlsma@friessociaalplanbureau.nl
06 218 968 78/058 234 85 00

Vormgeving

Jongens van de Jong

FRIES SOCIAAL
PLANBUREAU

Westersingel 4
8913 CK Leeuwarden
T (058) 234 85 00
www.friessociaalplanbureau.nl

*Het Fries Sociaal Planbureau wordt
gesubsidieerd door de provincie Fryslân.*